

Sygnatura akt II Ca 1088/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Małgorzata Łoboz (sprawozdawca)
Sędziowie:	SO Lucyna Rajchel SR (del.) Renata Mleczeko

Protokolant: protokolant sądowy Ewelina Hazior

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2015 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa T. G.

przeciwko Przedsiębiorstwu (...) Sp. z o.o. w O.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Olkuszu

z dnia 3 marca 2014 r., sygnatura akt I C 703/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że nadaje mu brzmienie:

„I. zobowiązuje stronę pozwaną Przedsiębiorstwo (...) Spółkę z o.o. w O. do złożenia oświadczenia woli obejmującego nabycie od powódki T. G. udziału wynoszącego 2/7 części w prawie własności urządzeń sieci wodociągowo – kanalizacyjnej położonych na działce nr (...) w O. w pasie drogi przy ul. (...), za wynagrodzeniem płatnym na rzecz powódki w wysokości 30 806,80 zł (trzydzieści tysięcy osiemset sześć złotych osiemdziesiąt groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia prawomocności wyroku tj. 21 października 2015r. do dnia zapłaty;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 2260,20 zł (dwa tysiące dwieście sześćdziesiąt złotych dwadzieścia groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu.”;

2. oddala dalej idącą apelację;

3. zasądza od strony pozwanej na rzecz powódki kwotę 2200,20 zł (dwa tysiące dwieście złotych dwadzieścia groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego;

4. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Okręgowego w Krakowie od powódki kwotę 928,84 zł (dziewięćset dwadzieścia osiem złotych osiemdziesiąt cztery grosze), zaś od strony pozwanej – kwotę 893,25 zł

(osiemset dziewięćdziesiąt trzy złote dwadzieścia pięć groszy) tytułem zwrotu wydatków.

UZASADNIENIE

W dniu 5.09.12r. T. G. złożyła do tut. Sądu pozew o nakazanie Przedsiębiorstwu (...) sp. z o.o. w O. złożenia oświadczenia woli, aby (...) sp. z o.o. w O. nabył odpłatnie od powódki za kwotę 51 329 zł odcinek kanalizacji oraz sieci wodociągowej powstały w pasie drogowym na działce nr (...) w O., który obecnie nieodpłatnie użytkuje (...) sp. z o.o. Powódka zaznaczyła, że ów odcinek kanalizacji oraz sieci wodociągowej powstał ze środków własnych powódki i stanowi on udział powódki w wysokości 2/7 części w większej całości, tj. wybudowanej kanalizacji oraz sieci wodociągowej wraz z przyłączami przez specjalnie powołany do tego komitet społeczny. Jak zaznaczyła powódka-członkowie tegoż komitetu społecznego sfinansowali środkami własnymi inwestycję „ (...) wraz z P.” za kwotę 269 480,92 zł, a po odliczeniu wkładu własnego zażądali zwrotu wydatków stanowiących 2/3 tej kwoty, tj. 179 653 zł. Dnia 24.10.2005r. została zawarta ugoda między komitetem a (...) sp. z o.o., w ramach której członkowie komitetu, w tym powódka, zrzekli się wszelkich roszczeń wobec (...) w zamian za wyrażenie zgody przez (...) na inwestycję, dokonanie odbioru przez (...) inwestycji, i przekazanie jej (...) do użytkowania. Zdaniem powódki zrzeczenie to zostało wymuszone przez pozwanego, który uzależnił zgodę i odbiór sieci od rezygnacji ze zwrotu nakładów inwestycyjnych przez komitet. Dnia 31.10.2006r. (...) dokonało odbioru inwestycji bez zastrzeżeń. (...) odmówił powódce zapłaty -stosowanie do jej udziału- za wykonaną inwestycję. Wcześniej jeszcze komitet został zobligowany przez (...) do uzyskania zgody Burmistrza Miasta i Gminy O. na przejęcie inwestycji. Burmistrz- pomimo wyrażenia zgody -pismem z dnia 28.01.2008r. także odmówił zapłaty za przejęte przez (...) urządzenia. Powódka w zaistniałej sytuacji zwróciła się P. UOKiK -Delegatura w K. o podjęcie wobec pozwanego czynności zgodnie z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów ale UOKiK odmówił decyzją z dnia 20.06.2012r. nr (...) podjęcia czynności na podstawie ustawy. W przedmiotowej decyzji UOKiK wskazał, że sprawa stosowanych przez (...) praktyk monopolistycznych była przedmiotem postępowania i decyzji nr (...) z dnia 22.08.2008r. stwierdzającej naruszenie art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy polegające na narzuceniu odbiorcom usług warunków przyłączenia poprzez zobowiązanie odbiorców do wykonania na własny koszt części robót niestanowiących -co do zakresu- prac związanych z budową przyłącza, budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej od granicy nieruchomości do miejsca wykonania wcinki oraz nakazano zaniechania tych praktyk. W ocenie powódki pozwany nie miał podstaw prawnych do nieodpłatnego przyłączenia w/w odcinka sieci do swojego przedsiębiorstwa - pozwany wykorzystał swoją dominującą pozycję na rynku miejscowym i narzucił uciążliwe warunki budowy i przyłączenia, czym naruszył art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy. W konsekwencji ugodę z dnia 24.10.2005r. uznać należy za bezskuteczną.

W piśmie z dnia 8.11.2013r. powódka sprecyzowała żądanie podając, iż domaga się zobowiązania pozwanego do złożenia oświadczenia woli o przejęciu na własność udziału 2/7 we współwłasności urządzeń sieci wodociągowo-kanalizacyjnej wybudowanych przy udziale powódki położonych na działce nr (...) w O. przy ul. (...) za kwotę 51 329 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, a także -w przypadku nieuwzględnienia lub częściowego uwzględnienia roszczenia powódki-wnosi o zasądzenie należności w ramach instytucji bezpodstawnego wzbogacenia biorąc pod uwagę wysokość nakładów poniesionych przez powódkę na rzecz budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej /w części jej udziału/.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa. Podniósł, że Przedsiębiorstwo nigdy nie było zainteresowane nabyciem w/w odcinka kanalizacji oraz sieci wodociągowej. Powołał się na ważność ugody z dnia 24.10.2005r., w ramach której powódka dobrowolnie zrzekła się dochodzonego roszczenia względem pozwanego. W/w decyzja nr (...) z dnia 22.08.2008r. -jak wskazał- dotyczy praktyki pozwanego odnoszącej się do pobierania przez Przedsiębiorstwo opłat związanych z budowaniem części przyłączy, a nie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Pozwany zakwestionował

wysokość żądanej w pozwie kwoty jako wygórowanej i wskazał, iż niejasne są dla niego także reguły określenia udziału powódki w wysokości 2/7 części, liczonego od ilości przyłączy, w sytuacji 6-osobowego składu komitetu, oraz wobec budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, a nie przyłączy.

Sąd I Instancji oddalił powództwo. Ustalenia faktyczne sądu były następujące:

W dniu 14.02.2005r. J. S. (1), J. S. (2), A. S., G. G., T. G., K. G. powołali dla wspólnej realizacji inwestycji „ (...) wraz z P.” Komitet Społeczny [zwany dalej Komitetem].

Jeszcze przed założeniem Komitetu jego członkowie zwracali się do Przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. O. [zwane dalej Przedsiębiorstwem] o przyłączenie do ich działek sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, ale Przedsiębiorstwo odmówiło im z uwagi na to, iż ich działki usytuowane były zbyt daleko od istniejącej sieci Przedsiębiorstwa. Poza tym Przedsiębiorstwo poinformowało członków Komitetu, że w „Wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych dla gmin: B., B., K. i O. w latach 2003-2008” nie została ujęta budowa sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie ich działek i Przedsiębiorstwo nie posiada środków na budowę takiej sieci. Uchwałą nr XXXII/368/2004 Rady Miejskiej w O. z dnia 10.11.2004r. nie wprowadzono zmian do „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych dla gmin: B., B., K. i O. w latach 2003-2008” prowadzących do objęcia nim działek członków Komitetu przy ul. (...).

Na początku października 2005r. miało miejsce spotkanie w Przedsiębiorstwie z udziałem członków Komitetu, na którym przedstawicielki Przedsiębiorstwa oznajmiły członkom Komitetu, iż Przedsiębiorstwo wyraża zgodę na przyłączenie do swojej sieci mającej powstać ich sieci wodociągowo-kanalizacyjnej. W dniu 24.10.2005r. między Przedsiębiorstwem a Komitetem nastąpiło uzgodnienie co do dokumentacji projektowej „ (...) wraz z P.” [miejsce budowy : O., ul. (...)]. W dniu 24.10.2005r. między Przedsiębiorstwem a członkami Komitetu została zawarta ugoda. W ugodzie tej w §2 pkt 1 członkowie Komitetu oświadczyli, że wybudowali z własnych środków odcinek sieci wodociągowej i kanalizacyjnej usytuowanej w pasie drogowym dz. nr 5174 i 5175 w O. przy ul. (...). W §5 pkt 2 ugody znalazł się zapis, iż członkowie Komitetu nie będą występować do Przedsiębiorstwa z roszczeniem o odpłatne nabycie od niego odcinka sieci i w tym zakresie zrzekają się roszczeń. Z kolei w §4 ugody Przedsiębiorstwo zobowiązało się do świadczenia usług dostarczania wody i odprowadzania ścieków z działek nr (...) położonych przy ulicy (...) w O.. W § 5 ugody wpisano, iż Przedsiębiorstwo nie jest i nie będzie zainteresowane nabyciem na własność od członków Komitetu ich odcinka sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. W § 3 ugody członkowie Komitetu oświadczyli, że posiadają zapewnienie Gminy O. o przejęciu przez nią sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, które to zapewnienie stanowi załącznik do umowy. Decyzją nr (...) z dnia 8.06.2006r. Starosta (...) zatwierdził projekt budowlany.

Członkowie Komitetu wybudowali ze środków własnych oraz własnym nakładem sił sieć wodociągowo-kanalizacyjną wraz z przyłączami przy ulicy (...) w O.. Budowa rozpoczęła się latem 2006r., a zakończyła 31.10.2006r. Przedsiębiorstwo przyłączyło do urządzeń swojej sieci nowo powstałe urządzenia sieci wodociągowo-kanalizacyjnej stworzone przez Komitet. Tym samym dostęp do wody i kanalizacji uzyskały działki nr (...) /własności T. G. [udział 1/4 części w każdej z tych działek] i G. G. [udział 1/4 części w każdej z tych działek] oraz K. G. [udział 1/2 części w każdej z tych działek]/ - 4 przyłącza, działki nr (...) /własności J. S. (1)/ - 1 przyłącze, działki nr (...) /własności J. S. (2)/ - 1 przyłącze, działki nr (...) /własności A. S./-1 przyłącze. Członkowie Komitetu prowadzili z Miastem i Gminą O. oraz Przedsiębiorstwem korespondencję celem przejęcia wybudowanego przez nich rurociągu i zwrotu kosztów związanych z inwestycją. Przedsiębiorstwo oraz Miasto i Gmina O. nie wyraziły zgody na odpłatne przejęcie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wybudowanej przez Komitet z uwagi na treść ugody z dnia 24.10.2005r.

P. UOKiK decyzją nr (...) z dnia 22.08.2008r. uznał za praktykę ograniczającą konkurencję działania Przedsiębiorstwa w O. polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku poprzez narzucanie odbiorcom uciążliwych dla nich i przynoszących Przedsiębiorstwu nieuzasadnione korzyści warunków przyłączenia, w świetle których odbiorcy są zobowiązani do wykonania na własny koszt części robót niestanowiących -co do zakresu-prac związanych z budową przyłącza, tj. wykonania włączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej /wcinki/ oraz budowy części sieci wodociągowej i kanalizacyjnej do granicy nieruchomości do miejsca wykonania wcinki.

W dniu 19.06.2012r. Komitet wniósł zawiadomienie do Prezesa Urzędu Ochrony Konsumentów i Konkurencji-Delegatura w K. zarzucając Przedsiębiorstwu stosowanie praktyk monopolistycznych polegających na narzuceniu członkom Komitetu wielu warunków przy przejściu rurociągów, zobowiązaniu członków Komitetu do sfinansowania w 100% budowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Po rozpatrzeniu zawiadomienia T. P. UOKiK stwierdził, że nie znajduje podstaw do podjęcia czynności na podstawie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, bowiem kwestie podniesione w zawiadomieniu dotyczą okresu sprzed podjęcia przez UOKiK interwencji wobec Przedsiębiorstwa [UOKiK zaś już po interwencji w wyniku kontroli w 2009r. stwierdził, że Przedsiębiorstwo zaprzestało stosowania praktyki przedumownej polegającej na narzucaniu warunków umów] i dotyczą usunięcia skutków praktyki ograniczającej konkurencję [organ antymonopolowy zajmuje się zaś kwestią stosowania i zaniechania stosowania praktyki ograniczającej konkurencję]. Kwestia usunięcia skutków praktyki ograniczającej konkurencję należy-jak podał UOKiK- do sfery cywilnoprawnej.

Członkowie Komitetu w dniu 4.09.2012r. uzgodnili między sobą, że ich udział w kosztach budowy będzie uzależniony od ilości przyłączy do poszczególnych działek będących ich własnością. Udział w kosztach budowy T. G., G. G., K. G. wyniósł tym samym 4/7 części, w tym T. G. 2/7 części. Obecnie T. G. nie jest już współwłaścicielką działek nr (...) położonych w O. przy ul. (...). Udział w pierwszej z tych działek zbyła w dniu 14.12.2006r., zaś udział w drugiej zbyła dnia 14.05.2010r.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd oddalił powództwo T. G.. Zdaniem Sądu strony bowiem ugodą, w której powódka zrzekając się roszczenia pozbawiła się możliwości dochodzenia od Przedsiębiorstwa odpłatnego nabycia odcinka sieci, za brak jest przesłanek pozwalających uznać ugodę za jej czynnikiem za nieważną. T. G. w §5 pkt 2 ugody zrzekając się roszczenia o odpłatne nabycie przez Przedsiębiorstwo odcinka sieci. Sąd ustalił, iż powódka podpisując ugodę nie działała pod presją ze strony pozwanego, a ugodą nie została wymuszona przez pozwanego, albowiem powódka uczestniczyła w rozmowach z pozwanym przed podpisaniem ugody, jak i czytała ugodę przed jej podpisaniem. Sąd także ustalił, że to Komitet, w tym powódka, działając we własnym, szusznie zresztą po tym interesie, naciskali na Przedsiębiorstwo chcąc wybudować rurociąg wodno-kanalizacyjny, który byłby przyłączony do infrastruktury Przedsiębiorstwa. Trudno w tym przypadku zatem dopatrzyć się presji czy zmuszania po stronie pozwanego. Dzięki powódki przy ul. (...), jak i pozostałych członków Komitetu, w chwili budowy rurociągu były niezabudowane, w związku z czym powódka nie znalazła się w przymusowej sytuacji polegającej na tym, iż zamieszkuje ona na nieruchomości, pozostaje bez biegu zaopatrzenia w wodę oraz kanalizacji, a przedsiębiorstwo odmawia przyłączenia jej wody i kanalizacji.

Sąd nie dopatrzył się sprzeczności ugody z zasadami współzycia społecznego. Trudno bowiem narzucać przedsiębiorstwu, na dodatek komunalnemu, aby dokonywało nierentownych przedsięwzięć, których koszty dodatkowo mogą przekładać się na obciążenie społeczności lokalnej. Podkreślić należy, iż koszt budowy urządzeń przez Komitet wyniósł prawie 200 000 zł /kosztorys k. 172-180, algorytm k. 55/, a zdaniem członków Komitetu nawet przekroczył tę kwotę, przy czym zaopatrzeniu w urządzenia wodociągowo-kanalizacyjne w rezultacie działań Komitetu nie uzyskało żadne gospodarstwo domowe, a w dalszej perspektywie -zgodnie ze stanem prawnym w chwili budowy- dostęp do infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej miały uzyskać de facto 4 gospodarstwa domowe /J. S. (1), J. S. (2), A. S., G. G. i T. G. oraz K. G./. Co prawda jak twierdzi powódka obecnie dostęp przy użyciu stworzonej przez Komitet infrastruktury wod.-kan. uzyskali inni mieszkańcy ulicy (...), to warunki ugody i jej ewentualną sprzeczność z zasadami współzycia społecznego należy zdaniem Sądu rozpatrywać mając za punkt odniesienia okres, w jakim została podpisana ugodą /w tym dzień samej ugody-24.10.2005r./. Przeciwno uznaniu ugody za sprzeczną z zasadami współzycia społecznego przemawia również to, że T. G. dochodzi roszczeń od Przedsiębiorstwa dopiero po 6-ciu latach od poniesienia kosztów budowy. T. G. przez okres 6 lat

akceptowała ugodę i jej warunki, a obecnie podejmuje działania zaczepne w znaczeniu prawnym przed P. UOKiK, Sądem, domagając się uznania ugody za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego.

Podkreślił Sąd, iż dla rozstrzygnięcia w nin. sprawie nie ma znaczenia stwierdzone przez P. UOKiK naruszenie przez Przedsiębiorstwo ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów polegające na stosowaniu praktyki przedumownej odznaczającej się narzucaniem warunków umów, albowiem po I-wsze sąd cywilny nie bada kwestii naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów /tym zajmuje się P. UOKiK i sąd ochrony konkurencji i konsumentów/; po drugie Sąd w przedmiotowej sprawie nie dopatrywał się narzucenia przez Przedsiębiorstwo warunków umów; to powódka wywierała presję na Przedsiębiorstwo, aby przejął od Komitetu urzędzenia; po trzecie zgodzić należy się z twierdzeniem pozwanego, że decyzja nr (...) P. UOKiK z dnia 22.08.2008r. dotyczy praktyki pozwanego odnoszącej się do pobierania przez Przedsiębiorstwo opłat związanych z budowaniem części przyłączy, a nie odnosi się -jak w rozpoznawanej sprawie do warunków przyłączania całej infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej od osób 3-cich do Przedsiębiorstwa.

Sąd nie uwzględnił nadto roszczenia ewentualnego powódki o zasądzenie należności na jej rzecz z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia pozwanego z uwagi na to, iż powódka tego roszczenia w ogóle nie udowodniła / art. 6 kc i art. 232 kpc/. Powódka nie wykazała w żaden sposób jaką konkretnie kwotę ze swojego majątku wydatkowała na budowę sieci /nie przedłożyła na tę okoliczność żadnych rachunków, faktur/, zaś zawnioskowany przez nią dowód z opinii biegłego z dziedziny robót wodno-kanalizacyjnych /k. 140/ na okoliczność wyliczenia kosztów budowy sieci nie jest w stanie tej okoliczności ex post wykazać. Biegły taki nie jest w stanie bowiem określić wartości korzyści jaką konkretnie z majątku powódki uzyskał pozwany. Faktycznie poniesionych wydatków z majątku powódki na poczet budowy sieci nie odzwierciedlają : zaświadczenie Banku (...) z dnia 13.09.2013r., czy potwierdzenie wykonania transakcji na rzecz J. S. (2), gdyż odzwierciedlają one jedynie kwoty przekazane przez powódkę J. S. (2).

Apelację od powyższego wyroku wywiodła powódka. Zarzuciła w niej:

- 1) Naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 58 § 2 Kodeksu cywilnego, popr. jego niezastosowanie w niniejszej sprawie, co spowodowało przyjęcie przez Sąd, iż strony wiąże ugoda z dnia 24 października 2005r., w której powódka zrzekając się roszczenia pozbawiła się możliwości dochodzenia od pozwanej odpłatnego nabycia odcinka sieci wodociągowej i kanalizacyjnej wybudowanej z własnych środków przez Komitet Społeczny w ramach którego działała powódka, jak również iż brak jest przesłanek pozwalających uznać ugodę za nieważną;
- 2) Naruszenie przepisów prawa materialnego, to jest art. 9 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w myśl którego czynności pozwanej będące przejawem nadużywania pozycji dominującej w zakresie objętym Decyzją Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr (...) z dnia 22 sierpnia 2008r. zgodnie z pismem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 20 czerwca 2012r. nr (...)(...) należało uznać w całości lub części za nieważne;
- 3) Błąd w ustaleniach faktycznych co do okoliczności mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i wydania wyroku oraz niezgodność ustaleń faktycznych z zebrany materiałem dowodowym, poprzez przyjęcie przez Sąd, iż powódka podpisując ugodę nie działała pod presją ze strony pozwanej i że ugoda nie została wymuszona przez pozwaną, podczas gdy całokształt zebranego w sprawie materiału dowodowego nakazuje dojść do odmiennych ustaleń;

4/ Rażące naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 233 Kodeksu postępowania

cywilnego, poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów przejawiające się w niewłaściwej ocenie dopuszczonych dowodów, a to dowodów z przesłuchania świadków J. S. (2), E. K., B. D. oraz zeznań powódki jak również dowodu z dokumentów w postaci korespondencji z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów a przede wszystkim pisma nr (...)412-17/12/PP-1/12

z dnia 20 czerwca 2012r., Decyzji nr (...) z dnia 22 sierpnia 2008r. i w konsekwencji przyjęcie przez Sąd, iż brak jest przesłanek pozwalających uznać ugodę bądź jej część za nieważną;

5/ Rażąco naruszenie przepisów postępowania to jest art. 227 Kodeksu postępowania cywilnego, poprzez nie dopuszczenie i nie przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z dziedziny robót wodno-kanalizacyjnych w tym na okoliczność wyliczenia wysokości przysługującego powódce wynagrodzenia tytułem nabycia udziału we współwłasności urządzeń sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, jak również nieprawidłowe przyjęcie przez Sąd, iż powódka nie wykazała kosztów budowy sieci skoro powódka przedłożyła kosztorys powykonawczy budowy kanalizacji sanitarnej i wodociągu z przyłączami, z którego wynikała wartość kosztorysowa wykonanych robót.

Wskazując na powyższe zarzuty, powódka wносиła o:

- 1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez nakazanie pozwanej złożenia oświadczenia woli o odpłatnym nabyciu od powódki za kwotę 51.329 zł odcinka kanalizacji oraz sieci wodociągowej powstałego w pasie drogowym na działce nr (...) w O.;
- 2) zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

ewentualnie o:

- 3) uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy ustalił dodatkowo, co następuje:

Członkowie Komitetu Społecznego budowy wodociągu zwrócili się do Gminy O. w sprawie przejęcia przez Gminę wodociągu i kanalizacji przy ul. (...). W dniu 10.10.2005r., a więc przed zawarciem ugody Burmistrz poinformował, że wyraża zgodę na przejęcie w/w rurociągów od Komitetu Społecznego, co będzie możliwe po przekazaniu pełnej dokumentacji technicznej inwestycji oraz kosztorysu powykonawczego. W dniu 24 października 2005r. Komitet Społeczny zawarł ugodę z Przedsiębiorstwem (...) Sp. z o.o. w O. (dalej (...)) o treści ustalonej przez Sąd Rejonowy. Uгода była zawarta w zamiarze otrzymania zgody na inwestycję ze strony (...), gdyż w przeciwnym wypadku zgoda nie byłaby wyrażona. W tym samym dniu tj. 24.10.2005r. (...) wystosowało pismo do Komitetu Społecznego, w którym dokonało uzgodnienia dokumentacji projektowej inwestycji, kierując przy okazji uwagi co do włączenia do sieci kanalizacji sanitarnej i wodociągów. Z pisma wynikało, że nie dotyczy ono przyłączy. Po zakończeniu inwestycji Gmina Miejska O. pismem z dnia 28 stycznia 2008r. powiadomiła Komitet Społeczny, że nie jest zainteresowana przejęciem przedmiotowych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, wbrew wcześniej zajętemu stanowisku.

/dowód: korespondencja z UG – k. 22 i 23, pismo (...) k. 154, zeznania powódki – k. 305-305 verte/.

Budowa głównej sieci wodociągu bez przyłączy do działek, wartościowo wynosiła kwotę 150 075,66 zł brutto, natomiast wartość ta tylko w pasie drogowym działki nr (...) wynosiła 107 823,74 zł brutto./dowód: opinia biegłego Z. P. – k. 408 i opinia uzupełniająca biegłego Z. P. k. 461/. Wobec tego ułamek 2/7 z kwoty

107 823,74 zł daje kwotę 30 806,80 zł.

W pozostałym zakresie Sad Okręgowy uznał ustalenia Sądu Rejonowego za własne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest uzasadniona.

W pierwszej kolejności trzeba odnieść się do kwestii związanej z ważnością ugody z dnia 24 października 2005r. Sąd Rejonowy wskazał, że powódka zrzekła się roszczenia o odpłatne nabycie przez Przedsiębiorstwo odcinka sieci, że podpisując ugodę nie działała pod presją, gdyż uprzednio uczestniczyła w rozmowach z pozwanym, czytała ugodę, zaś została ona zawarta w interesie członków Komitetu Społecznego. Ugoda w ocenie tego Sądu nie była sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Sąd wskazał, że trudno zarzucać przedsiębiorcy komunalnemu, aby dokonywało nierentownych przedsięwzięć, których koszty dodatkowo mogą się przekładać na obciążenie społeczności lokalnej. Stanowiska tego nie można podzielić.

Argument o nierentowności przedsięwzięć tego typu nie może zostać uznany za trafny. Wiadomym jest bowiem, że przedsiębiorstwo (...) czerpie dochody z opłat za korzystanie z dostarczanej wody oraz za odprowadzenie ścieków. Wobec tego przy pozostawieniu aktualnego stanu rzeczy (...) czerpałoby zyski z urządzeń należących do podmiotów prywatnych, które z kolei za dostarczanie wody i odprowadzenie ścieków musiałyby ponosić opłaty tak czy inaczej. Byłoby to zatem nielogiczne i niesprawiedliwe, aby w tej sytuacji inny podmiot poniósł koszty budowy urządzeń, a inny czerpał zyski.

Dalej: zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (DZU 2015.184.j.t.) zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Wedle zaś art. 9 ust. 1 pkt 6 nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści. Zgodnie z art. 9 ust. 3 wspomnianej ustawy czynności prawne będące przejawem nadużywania pozycji dominującej są w całości lub w części nieważne. Z uwagi na niektóre okoliczności sprawy należało zdaniem Sądu Okręgowego rozważyć, czy nie wchodzi w grę opcja unieważnienia umowy. Wprawdzie bowiem powódka zgodziła się na warunki umowy, ale działała, jak zresztą pozostali członkowie Komitetu, w uzasadnionym przeświadczeniu, że wyłożenie kosztów budowy inwestycji jest sytuacją przejściową i że koszty te zostaną członkom Komitetu zwrócone. To uzasadnione przekonanie wynika z ustaleń faktycznych, a konkretnie z pisma Gminy O. zapewniającego o zwrocie kosztów z dnia 10.10.2005r. Co więcej, zawarcie ugody było warunkiem postawionym przez (...) wyrażenia przezeń zgody na inwestycję. Wynika to choćby z porównania dat: po zawarciu ugody (...) w tym samym dniu pisemnie wyraziło zgodę, co ustalił Sąd Okręgowy.

Z kolei Przedsiębiorstwo (...), co nie ulega wątpliwości, miało i ma na rynku pozycję dominującą w zakresie odprowadzania nieczystości i doprowadzania wody. Przedsiębiorstwo to w sytuacji brzmienia art. 49 k.c., iż urządzenia służące do doprowadzenia lub odprowadzenia płynów, pary, gazów, energii elektrycznej oraz inne podobne nie należą do części składowych nieruchomości, jeżeli wchodzi w skład przedsiębiorstwa, czyli posiadając wiedzę, że urządzenia te po wybudowaniu staną się częścią składową Przedsiębiorstwa, odmówiło partycypacji w kosztach, zasłaniając się wieloletnimi planami inwestycyjnymi, wskazującymi wyłącznie na modernizację, a nie budowę nowych sieci, oraz Regulaminem dostarczania wody i odprowadzania ścieków, uchwalonym Uchwałą Rady Miejskiej w O. z dnia 8 września 2004r. Tymczasem Regulamin ten w § 22 wskazuje, że w przypadkach, gdy potrzeby właścicieli lub zarządców nieruchomości wyprzedzają wieloletnie plany inwestycyjne (a tak było w niniejszej sprawie) w zakresie poboru wody odprowadzania ścieków, usługobiorcy mogą wybudować na własny koszt urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne, niezbędne do korzystania z usług w porozumieniu z właściwymi Gminami i w uzgodnieniu z usługodawcą. Tak też i sytuacja się przedstawiała w niniejszej sprawie, ale wymieniony przepis regulaminu nie oznacza, że strony czyli usługobiorcy zrzekają się wszelkich roszczeń w stosunku do Przedsiębiorstwa. Przepis ten, w ocenie Sądu Okręgowego zakładał tymczasowe finansowanie inwestycji, w sytuacji, gdy nie przewidziano jej w planach; natomiast czy i jak długo taki stan rzeczy miał pozostać – było sprawą otwartą. Z kolei na fakt nadużycia pozycji dominującej wskazują decyzje Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Pierwsza decyzja pochodzi z dnia 22 sierpnia 2008r. (decyzja nr (...)) i stwierdza, że uznaje się za praktykę ograniczającą konkurencję w rozumieniu przepisów ustawy przez (...) w O. – narzucanie odbiorcom uciążliwych dla nich i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków przyłączenia, w świetle których odbiorcy są zobowiązani do wykonania na własny koszt części robót nie stanowiących co do zakresu prac związanych z budową tzw. przyłącza – to jest wykonania włączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz budowy części sieci wodociągowej i kanalizacyjnej od granicy nieruchomości do miejsca wykonania wcinki /k.45/. Chodziło w decyzji o tę część kanalizacji, która nie jest przyłączem

w rozumieniu ustawy. Z kolei w innej decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (...) z dnia 19 sierpnia 2011r. skierowanej do przedsiębiorstwa komunalnego i naruszającej zakaz z art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy jest mowa o tym, że te niewłaściwe praktyki polegają m.in. na tym, iż osoby ubiegające się o przyłączenie zobowiązują się, że nie będą w przyszłości stawiały roszczeń w stosunku do przedsiębiorcy lub gminy o zwrot kosztów wybudowanych przez nie przewodów. Zwłaszcza ostatnia z wymienionych decyzji wskazuje wprost na sytuację, jaka zaistniała i w niniejszej sprawie. W decyzji stwierdzono, że zakwestionowanymi postanowieniami umowy o przyłączeniu do sieci przedsiębiorstwo narzuca osobom ubiegającym się o przyłączenie warunków, w świetle którego pozbawiają się oni możliwości skorzystania z przysługującego prawa żądania odpłatnego przejęcia przez przedsiębiorstwo własności wybudowanych przez nich urządzeń. Jest to przedmiotem zarzutu, gdyż doprowadza do całkowitego uniemożliwienia inwestorowi odzyskania poniesionych przez niego na ten cel nakładów. Podobna sytuacja występuje w niniejszej sprawie. Komitet Społeczny zgodził się na ugodę: 1/ wiedząc, że (...) nie wyrazi w przeciwnym razie zgody na inwestycję, 2/ mając zapewnienie Gminy O., że zwróci inwestorom zainwestowane środki. Trzeba jeszcze przypomnieć w tym miejscu o pozycji Gminy, która jest podmiotem wykonującym za pomocą przedsiębiorstwa, któremu udziela zgodę na prowadzenie tej działalności (w tym wypadku (...)) – zadania własne polegające na zaopatrzeniu w wodę i odprowadzeniu ścieków. Wobec zaś wyrażenia wspomnianej decyzji oraz ustalania regulaminu i zadań przedsiębiorstwa w formie wieloletnich planów rozwojowych, należy uznać ją za podmiot kontrolujący, a w zakresie tych zadań w pewien sposób nadrzędny. Wobec tego zobowiązanie się Gminy do przejęcia urządzeń mogło zostać i zostało odebrane jako powiązane z działalnością (...). Z kolei (...) wymusiło niejako podpisanie ugody, warunkując zgodę na wybudowanie urządzeń i ich podłączenie do sieci, będąc niewątpliwie monopolistą na rynku lokalnym oraz mając zamiar czerpać zyski z budowanych urządzeń przez dłuższy okres czasu. Taka sytuacja powoduje, że trzeba uznać, iż doszło do nadużycia pozycji dominującej w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, skoro uniemożliwiono inwestorowi odzyskanie poniesionych przez niego na ten cel nakładów, co było sprzeczne z obowiązującą regulacją art. 31 ustawy z dnia 7.06.2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (DZ.U. 2015.139 j.t.). Nie może budzić wątpliwości to, że bez zawarcia ugody powódka w ogóle nie miałaby możliwości podłączenia się do kanalizacji. W efekcie (...) dla potrzeb prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej korzysta z wybudowanego przez powódkę wodociągu. Taka ocena zaś rodzi skutek z art. 9 ust.3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, mianowicie nieważność tych zapisów ugody, które narzucają uciążliwe warunki umowy, przynosząc przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści. Dotyczy to wobec tego zapisu o zrzeczeniu się roszczeń przez członków komitetu społecznego w stosunku do (...) dotyczących odpłatnego nabycia odcinka sieci, jak też kwestii związanych z utrzymaniem sieci w odpowiednim stanie technicznym przez członków Komitetu.

Należy jeszcze wyjaśnić, że wprawdzie w niniejszej sprawie nie doszło do wydania stosownej decyzji prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów na tle przywołanych zdarzeń

(powołane obydwie decyzje P. dotyczą nieco innych stanów faktycznych w innych datach), jednakże w takiej właśnie sytuacji sąd władny jest dokonać samodzielnych ustaleń odnośnie do stosowania praktyk ograniczających konkurencję przy zawieraniu umowy, jako przesłanki jej nieważności (por. uzasadnienie wyroku SN z 2 marca 2006r. I CSK 83/05. Lex nr 369165). Jak to bowiem stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 23 lipca 2008r. III CZP 52/08, OSNC 2009/7-8/107, jeżeli do ustalenia nieważności umowy jest to niezbędne, sąd może samodzielnie stwierdzić naruszenie zakazu nadużywania pozycji dominującej, chyba że została już wydana ostateczna decyzja Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdzająca nadużycie pozycji dominującej (co w niniejszej sprawie, jak już wspomniano, nie ma miejsca).

Powstaje zatem pytanie, na jakiej podstawie prawnej, w sytuacji nieważności zapisów ugody o zrzeczeniu się roszczeń, powódka może wystąpić w stosunku do (...) z roszczeniem o odpłatne nabycie własności urządzeń. Podstawą tą jest wspomniany już powyżej art.49 ust. 2 k.c. Powódka aktualnie jest współwłaścicielem w 2/7 części wybudowanych urządzeń niezależnie od tego, że przeniosła własność niektórych nieruchomości, jakich była współwłaścicielem lub właścicielem w momencie rozpoczęcia inwestycji. Jak to bowiem stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 marca 2015r. (IV CSK 387/14, Lex nr 1651002) „Sfinansowanie kosztów budowy urządzeń, które po połączeniu z siecią nie należą już do części składowych nieruchomości i są samoistnymi rzeczami ruchomymi przesądza o tym, kto jest ich

właścicielem”. Zaś samoistnymi rzeczami ruchomymi stają się te urządzenia po połączeniu z siecią (tak wyrok SN z 7.03.2014r. IC CSK 442/13, lex nr 1477455). Podobny pogląd w zakresie własności urządzeń wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z 19.11.2014r. II CSK 169/14. Lex nr 1604626. gdzie stwierdził ponadto, że nabycie własności urządzeń określonych w art. 49 § 1 k.c. następuje z chwilą poniesienia kosztów ich budowy, a uprawnienie do zgłoszenia roszczenia objętego art. 49 § 2 k.c. przyznane zostało osobie, która poniosła koszty budowy urządzenia, stając się ich właścicielem (oraz przedsiębiorcy). Wobec tego powódka jest właścicielem urządzeń, które sfinansowała w 2/7 części – w takim samym ułamku. Nadto należy zauważyć, że znowelizowany art. 49 k.c. przyznający roszczenie dotyczy również sytuacji, w których odnośne urządzenia zostały wybudowane i podłączone do sieci przed dniem 3 sierpnia 2008r., czyli przed nowelizacją art. 49 k.c. wprowadzającą roszczenie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6.11.2014r. II CSK 101/14, Lex nr 1573970). Taka właśnie sytuacja ma miejsce w niniejszej sprawie. Wobec tego powódka jako współwłaścicielka urządzeń w 2/7 może się domagać się od przedsiębiorcy, który przyłączył urządzenia do swojej sieci, nabycia 2/7 części własności wbudowanych urządzeń. Należało w tym celu ustalić wartość tych urządzeń, co Sąd uczynił za pomocą opinii biegłego. W sprawie o zawarcie przez gminę

(przedsiębiorstwo wodociągowe lub kanalizacyjne) umowy o przejęcie sieci wodnej lub kanalizacyjnej zbudowanej przez innego inwestora sąd ustala wysokość ekwiwalentu pieniężnego, uwzględniając wartość urządzeń oraz nakładów koniecznych w celu doprowadzenia jej do standardu technicznego umożliwiającego bezpieczną, trwałą i ekonomicznie uzasadnioną eksploatację (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2007r. II CNP 81/06, OSNC 2007/12/188). Wartość ta na odcinku w pasie drogowym działki nr (...) wynosiła 107 823,74 zł brutto, zatem ułamek 2/7 z kwoty 107 823,74 zł daje kwotę 30 806,80 zł. Taka też kwota należy się powódce w związku z przeniesieniem 2/7 własności urządzeń. Należy jeszcze zaznaczyć, że powódka w pozwie żądała nakazania przeniesienia własności sieci w pasie drogowym działki nr (...) przy ul. (...) i tak też sprecyzowała żądanie pozwu w piśmie z dnia 15 listopada 2013r. /k.310/. Stąd też nie było możliwe uwzględnienie szerzej sformułowanego żądania na etapie wniesienia apelacji, a to z uwagi na zakaz z art. 383 k.p.c.

Z powyższych przyczyn orzeczenie Sądu I Instancji podlegało zmianie w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c.

Jak chodzi o koszty postępowania, powódka wygrywa w stosunku do wartościowo ujętego swego żądania, w 60 % (por. żądanie 51 329 do uwzględnionego – 30 806,80); zatem koszty należało rozliczyć w oparciu o art. 100 k.p.c. w stosunku 60% do 40 %. Powódka poniosła opłatę od pozwu w kwocie 2567 zł + koszty zastępstwa 3600 zł, zaś pozwany tylko koszty zastępstwa 3600 zł. Suma wszystkich kosztów wynosi 9767 zł, z tego na powódkę przypada 3906,80 zł. Ponieważ poniosła 6167 zł, czyli dla powódki do zwrotu za I instancję pozostaje 2260,20 zł.

Przed Sądem II instancji koszty należało rozliczyć w tej samej proporcji – 60 % do 40 %. Powódka poniosła koszty w postaci opłaty od apelacji 2567 zł, kosztów zastępstwa 1800 zł oraz zaliczki na biegłego 500 zł, co daje razem z kosztami pozwanego 1800 zł kwotę 6667 zł.

Powódka powinna ponieść 2666,80 zł, zaś poniosła 4867 zł, zatem do zwrotu pozostaje przez pozwanego kwota 2200,20 zł.

Co do rozliczenia kosztów opinii biegłego w kwocie 2322,09zł, to powódka powinna ponieść te koszty w 40 % czyli w kwocie 928,84 zł, zaś pozwany w kwocie 1393,25. Zatem pozostaje do ściągnięcia na rzecz Skarbu Państwa kwota 928,84 zł od powódki oraz kwota 1393,25 zł od pozwanego, pomniejszona o kwotę 500 zł zaliczki rozliczonej już przy okazji obliczania kosztów za I instancję. Podstawą prawną nakazania ściągnięcia tych kosztów na rzecz Skarbu Państwa jest przepis art. 83 ust. 2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.